

Vårdcentral

Arbetsterapeutens insatser inom öppenvård och primär- vård i samband med covid-19

INKLUSIVE VÅRD-/HÄLSOCENTRAL OCH
KOMMUNAL HÄLSO- OCH SJUKVÅRD.

Arbets terapeutens insatser inom öppenvård och primärvård
i samband med covid-19, november 2020.

© Sveriges Arbetsterapeuter
arbetsterapeuterna.se

Arbetsterapeutens insatser inom öppenvård och primärvård i samband med covid-19

Rehabiliterande insatser i samband med covid-19 syftar till att personen ska återfå, förbättra eller vidmakthålla bästa möjliga funktions- och aktivitetsförmåga. Detta skapar förutsättningar för ett självständigt liv och delaktighet i samhällslivet. Rehabiliterande insatser är alltid personcentrerade och ska utgå från personens önskemål och individuella behov.

Behovet av rehabilitering efter covid-19 varierar stort, men både personer under och efter intensivvård eller annan slutenvård och de som inte fått intensivvård vid sjukhus kan behöva komplexa rehabiliterande insatser från flera olika professioner under lång tid.

Legitimerade arbetsterapeuter är en betydelsefull profession i de multiprofessionella team som behövs inom öppenvård och primärvård för att möta de behov av rehabilitering som covid-19 skapar.¹

Målet med arbetsterapeutens insatser är att personen ska ha möjlighet att utföra sina vardagliga aktiviteter på ett för dem meningsfullt sätt. Arbetsterapeuten utreder och bedömer personens behov och förutsättningar för aktivitet och delaktighet i relation till livsomständigheterna. Vidare görs en analys för att identifiera behov av åtgärder som i samverkan med personen genomförs och utvärderas. I skriften *Kompetensbeskrivningar för arbetsterapeuter* kan du läsa mer om arbetsterapeuters kompetens.²

Nedan exemplifieras insatser, bedömningar och åtgärder som arbetsterapeuter inom öppenvård och primärvård kan bidra med i samband med covid-19. Dokumentet är framtaget i samarbete med disputerade och yrkesverksamma arbetsterapeuter med erfarenhet av covid-19. Dokumentet kan behöva förändras allteftersom kunskapsläget kring covid-19 utvecklas.

¹ Läs mer om rehabilitering i samband med covid-19 i Socialstyrelsens planeringsstöd och kunskapsstöd för beslutsfattare, vårdpersonal och chefer. www.socialstyrelsen.se/coronavirus-covid-19/stod-till-halso-och-sjukvard/

² Sveriges Arbetsterapeuter (2018). *Kompetensbeskrivningar för arbetsterapeuter*. www.arbetsterapeuterna.se/media/1666/kompetensbeskrivningar-foer-arbetsterapeuter-2018.pdf

Arbetsterapeuten har kompetens att utreda behov och förutsättningar för aktivitet och delaktighet genom att:

- Bedöma aktivitetsförmåga, aktivitetsbalans och förflyttning med hjälp av valida, reliabla och/eller väl beprövade bedömningsinstrument som exempelvis:
 - o ADL-Taxonomi®
 - o Sunnaas ADL-index
 - o Assessment of Motor and Process Skills (AMPS)
 - o GAP i vardagens aktiviteter
 - o Canadian Occupational Performance Measure (COPM)
 - o WHODAS 2.0, Mätning av hälsa och funktionshinder
 - o Patientspecifik funktionell skala, PSFS
- Bedöma kognitiv funktion och kognitiv förmåga i aktivitet med valida, reliabla och/eller väl beprövade bedömningsinstrument som exempelvis:
 - o Montreal Cognitive Assessment (MoCA)
 - o Rowland Universal Dementia Assessment Scale (RUDAS)
 - o Mini Mental State Examination (MMSE)
 - o Trial Making Test (TMT)
 - o ADL-taxonomin kognitiva checklista (Region Örebro)
 - o Kognitiv bedömning i aktiviteter - Perceive, Recall, Plan and Perform (PRPP)
 - o Fatigue severity scale (FSS)
 - o Mental fatigue scale (MFS)

- **Bedöma handfunktion med valida, reliabla och/eller väl beprövade undersöknings- och mätmetoder som exempelvis:**
 - Purdue pegboard
 - Grooved pegboard
 - Figure of 8 vid handsvullnad
 - Semmes Weinsteins monofilament
 - Shape/Texture Identification test (STI)
 - Disabilities of the Arm, Shoulder and Hand Score DASH.

- **Bedöma behov av stöd och anpassningar inför återgång i arbete med valida, reliabla och/eller väl beprövade bedömningsinstrument som exempelvis:**
 - Worker Role Interview (WRI)
 - Work Environment Impact Scale (WEIS)
 - Dialog om arbetsförmåga (DOA)
 - Assessment of Work Performance (AWP)
 - Assessment of Work Characteristics (AWC)

Arbetsterapeuten har kompetens att välja och vidta arbetsterapeutiska åtgärder som att:

- Instruera om positionering och vilolägen.
- Ge stöd för trycksårsprofylax genom tryckavlastning.
- Träna aktiviteter och ge stöd för att förbättra eller vidmakthålla aktivitetsförmågan.
- Bedöma vad som är lämplig metod för kompensation (strategi, anpassning) för att kunna erbjuda lämplig intervention för att förbättra aktivitetsförmåga.
- Genomföra anpassningar av aktivitet, omgivningen samt stöd från annan person (exempelvis instruera hemtjänst, närstående)
- När förutsättningar finns, ta fram lämpliga strategier och träna in dessa för olika situationer.
- Träning av handfunktion.
- Vidta åtgärder vid svullnad av händer såsom lindning eller utprovning av kompressionshandske.
- Träna andningsteknik i aktivitet.
- Ge förslag på ergonomiska och energibesparande arbetsätt.
- Ge sömnhygieniska råd.
- Ge stöd att hitta lämplig balans mellan olika aktiviteter och mellan aktivitet och vila.
- Ge förslag på nödvändiga anpassningar i hemmet, närmiljön och den digitala miljön.
- Prova ut och förskriva hjälpmedel eller informera om egenvårdsprodukter som behövs för att personen ska kunna vara aktiv och delaktig i vardagen.
- Ge råd kring kognitivt stöd som kan underlätta vardagen.

- Ge förslag på nödvändiga anpassningar för att stödja återgång i arbete.
- Handleda och instruera närstående att vara delaktiga i de arbetsterapeutiska insatser som sker i hemmet och närmiljön.

Arbetsterapeuten har kompetens att handleda och vara konsult till andra yrkesgrupper gällande att:

- Instruera om hur patienter stöds att vara aktiva och delaktiga i den situation de befinner sig.
- Utbilda i förflyttningsteknik och ergonomi runt arbetet.
- Utbilda om hjälpmedel och hantering av dessa.
- Ge information och stöd till arbetsgivare/chef inför återgång i arbete.
- Bidra till värdering av aktivitetskrav i samband med arbetsåtergång.